

Natuurlijke vijanden

Eerste hulp bij dreigende plagen buiten

voorjaar 2007

In de natuur komen we veel nuttige insecten en andere dieren tegen die van insecten leven. Deze natuurlijke vijanden kunnen ons een handje helpen om plagen onder controle te houden. Spuiten is daardoor minder nodig of kan in sommige gevallen achterwege blijven. Geef natuurlijke vijanden de kans. Zorg voor een goed leefmilieu voor vogels en nuttige insecten en zet chemische middelen bewust in.

Hoe werken nuttige vijanden?

Welke natuurlijke vijanden zijn op uw bedrijf aanwezig? Om op deze vraag een antwoord te geven is het belangrijk dat u natuurlijke vijanden kunt herkennen. Op onder meer de site www.gezondeboomteelt.nl vindt u foto's. Er zijn verschillende nuttige insecten en vogels die een handje helpen plagen onder controle te houden. Een voorbeeld is de aanwezigheid van mezen. Kool- en pimpelmezen verslinden in de broedtijd duizenden rupsen. Door nestkastjes rond of op het bedrijf op te hangen stimuleert u indirect het eten van

rupsen in de diverse gewassen. Ook lieveheersbeestjes zijn een bekende natuurlijke vijand van luis. Gaasvliegen ruimen bladluizen en spint op, zweefvliegen zijn uitstekende verdelgers van bladluizen.

Lokken en sparen
Om natuurlijke vijanden op uw bedrijf te stimuleren is het van belang om het voor deze dieren zo aantrekkelijk mogelijk te maken. Door bloemstroken aan te leggen of bloeiende gewassen in de nabijheid te hebben, lokt u nuttige insecten, zoals gaasvliegen en zweefvliegen.

Lokken en sparen

Om natuurlijke vijanden op uw bedrijf te stimuleren is het van belang om het voor deze dieren zo aantrekkelijk mogelijk te maken. Door bloemstroken aan te leggen of bloeiende gewassen in de nabijheid te hebben, lokt u nuttige insecten, zoals gaasvliegen en zweefvliegen.

De bloemen fungeren met hun stuifmeel en nectar als voedsel voor de volwassen insecten. Alleen de larven eten namelijk insecten. Deze volwassenen leggen daarom hun eitjes in kolonies van bladluizen. De larven helpen vervolgens mee om plagen onder controle te houden.

Anders spuiten

Een tweede voorwaarde voor natuurlijke vijanden op uw bedrijf, is dat u voorzichtig bent met het spuiten van chemische middelen. Veel chemische middelen zijn breedwerkend en doden alle insecten. Daarom is het van belang om zeer voorzichtig met deze middelen om te gaan. Kies voor het gebruik van selectieve middelen die tegen bepaalde insecten werken. Een voorbeeld is het gebruik van Pirimor of Asepta Neemazal tegen luis. Dit middel is niet schadelijk voor nuttige insecten. Moet u met een breedwerkend middel ingrijpen, kies er dan voor om middelen gericht op een haard van plaaginsecten toe te passen in plaats van alles te bespuiten.

Volop natuurlijke vijanden

In vruchtbomen is in 2006 op een biologisch perceel gekeken welke nuttige insecten aanwezig waren. Er zijn volop natuurlijke vijanden van spintmijt gevonden zoals roofmijten maar ook volwassen spintetende kevertjes (*Stethorus punctillum*) en larven en poppen van de spintetende galmug (*Feltiella acarisuga*). Beide natuurlijke vijanden kunnen veel spint aan, meer nog dan roofmijten. Je vindt ze vaak pas als de spintaantallen zijn opgelopen. Verder was ook *Orius* sp. aanwezig. Deze kleine roofwants eet niet alleen spint, maar ook vlindereieren, jonge rupsen, bladluizen (en in vruchtbomen bijvoorbeeld de larven van de appelbladgalmug).

Voedselbron	Natuurlijke vijand	Schadelijke insecten
Asterachtigen en schermbloemigen	Zweefvlieg, lieveheersbeestje (één en zevenstippig)	Bladluizen
Duizendblad (<i>Achillea filipendula</i>)	Gaasvliegen	Bladluizen, spint, rupsen
Dahlia's, Chrysanten, (veel schuilplaatsen) Ulmus (experimenteel)	Roofwantsen (m.n. <i>Orius</i> en <i>Anthocoris nemoralis</i>)	Spint, bladluis, bladvlo
Diverse bloemen	Sluipwespen	Bladluizen, rupsen
Schuilplaatsen (golfkarton e.d.)	Oorworm	Bladluis

Ervaringen uit de praktijk

Kees Out van Boomkwekerij Out uit Hazerswoude-Dorp

“Ik werd zo moe van dat bestrijden met chemische middelen. Juist als het warm is moet je een pak aan, een masker op en spuiten. Toen er steeds meer bekend werd over natuurlijke vijanden, heb ik me daar ook meer in verdiept. Zelf heb ik samen met DLV Plant geëxperimenteerd. Bij Magnolia hebben we bijvoorbeeld goede ervaringen opgedaan met het inzetten van roofmijt tegen spint in tweejarige struiken. Het is namelijk belangrijk dat de planten elkaar raken, zodat de roofmijten kunnen overlopen. Ook van de kant van de toeleverancier word ik goed ondersteund. Regelmatig bekijken we het gewas en dan kom je ook steeds

meer natuurlijke vijanden tegen zoals lieveheersbeestjes. Waarschijnlijk ook omdat we minder spuiten. We spuiten alleen nog maar als het echt nodig is en dan alleen met se-

lectieve middelen. Zo ontzie je de natuurlijke vijanden, die op hun beurt weer een hoop goed werk kunnen doen. Ik ben echt blij dat dit zo goed werkt.”

Tips

Kijk wat er gebeurt

Controleer bij een luisaantasting of ook natuurlijke vijanden aanwezig

Meer informatie:

- Op de website www.gezonde-boomteelt.nl staan diverse voorbeelden van het gebruik van natuurlijke vijanden.
- Lees meer in de brochure ‘Natuurlijke vijanden in de Boomkwekerij’, PPO Bomen 2006
- Raadpleeg voor de effecten van chemische middelen op natuurlijke vijanden de neveneffectenlijsten van Koppert, www.koppert.nl of Biobest www.biobest.be
- Plagen in de Boomkwekerij, uitgave PPO Bomen, verkrijgbaar via www.ppo.wur.nl
- Of neem voor meer informatie contact op met uw adviseur.

zijn. Diverse nuttige insecten leven van luizen, lieveheersbeestjes en hun larven bijvoorbeeld. Ook de larven van zweefvliegen en larven van galmuggen zijn enorme opruimers. Verder zijn er verschillende soorten sluipwespen die bladluizen parasiteren. In sommige gevallen zijn zo veel natuurlijke vijanden aanwezig, dat geen chemische bestrijding nodig is.

Verantwoord ingrijpen

In de containerteelt ligt de schadepremie laag, waardoor toch vrij snel ingegrepen moet worden. Als ingrijpen nodig is, gebruik dan zo veel mogelijk selectieve middelen. Deze middelen doden alleen de plaag en zijn niet schadelijk voor nuttige insecten. Een voorbeeld is het gebruik van Pirimor tegen bladluis. Tegen spint kunt u gebruik maken van selectieve middelen als Torque, Nissorun of Floramite.

Soms zijn geen selectieve middelen beschikbaar. Kies dan voor middelen met een korte nawerking. Raadpleeg voor de effecten van chemische middelen op natuurlijke vijanden de neveneffectenlijsten van Koppert of Biobest.

Letten op rupsen en vogels

Omdat diverse vogels in de broedtijd grote hoeveelheden rupsen verslinden, zijn ze zeer nuttig. Kool- en pimpelmezen zijn vooral aantrekkelijk om in de nabijheid van de kwekerij te hebben. Een paar nestkasten op of rond het bedrijf doet wonderen. Gebruik geen Decis tegen rupsen. In de praktijk worden rupsen wel bestreden met Decis. Dit is een breedwerkend middel, dat ook schade toebrengt aan de zo nuttige natuurlijke vijanden. U kunt daarom beter gebruik maken van het biologische middel *Bacillus thuringiensis* of een selectief middel.

Praktijknetwerk Telen met toekomst werkt aan een breed gedragen duurzame teelt in de plantaardige sectoren. Ruim 400 ondernemers testen en beoordelen duurzame teeltmaatregelen, ‘Best Practices,’ op de praktische toepasbaarheid en haalbaarheid. Dit gebeurt zoveel mogelijk in samenwerking met diverse partijen die het boeren erf c.q. de tuin betreden. Deze folder is met grote zorg samengesteld. De samenstellers zijn echter niet aansprakelijk voor eventuele schadelijke gevolgen die kunnen ontstaan bij gebruik van gegevens.

Colofon:

Productie: Telen met toekomst
Tekst: Pieter van Dalfsen (PPO),
Anton van der Linden (PPO),
Wilco Dorresteyn (DLV Plant)
Eindredactie: Fred Geers (PPO)
Vormgeving & druk: Graphiset, Uden

Telen met toekomst